

ҚАЗҒҰТЫНУОДАҒЫ ҚАРАГАНДЫ УНИВЕРСИТЕТІ

Бағдарлама ДИПЛОМ АЛУ ПРАКТИКАДАН

**4 және 3сокр студенттері үшін курс бойынша
6B05203 "Тұрақты даму Экотехнологиясы" бойынша**

Қараганды - 2025

Оқу практикасы бағдарламасын экология және бағалау кафедрасының меңгерушісі проф., х.ғ.д. Г.Г. Байкенова, кафедра доценті А. С. Исабаев Қазтұтынуодағы ҚарУ жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім алушылар үшін практиканы ұйымдастыру және өткізу қағидалары негізінде әзірледі пр-112-2024

Академиялық комитет отырысында талқыланды және мақұлданды 2025 жылғы 25 желтоқсандағы № 1 хаттама

"Экология және бағалау" кафедрасының меңгерушісі
х.ғ.д., профессор

Байкенова Г. Г.

Нормативтік Сілтемелер

1. 27.07.2007 ж. ҚР "Білім туралы" Заңы 5-баптың 46-11-тармақшасы (өзгерістермен және толықтырулармен).
2. Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрінің 2022 жылғы 20 шілдедегі № 2 бұйрығымен бекітілген Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты
3. Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары қызметінің үлгілік қағидаларын бекіту туралы, 2018 жылғы 30 қазандағы № 595 (өзгерістермен және толықтырулармен).
4. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2011 жылғы 20 сәуірдегі № 152 бұйрығымен (өзгерістермен және толықтырулармен) бекітілген Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарында Кредиттік оқыту технологиясы бойынша оқу процесін ұйымдастыру қағидаларын бекіту туралы.
5. Кәсіби стандарт: "ресурстарды жоспарлау және талдау саласындағы қызмет" Қазақстан Республикасының "Атамекен" Ұлттық Кәсіпкерлер палатасы Басқарма төрағасының орынбасарының 26.12.2019 № 263 бұйрығына №85 қосымша
6. Қазтұтынуодағы қару жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім алушылар үшін практиканы ұйымдастыру және өткізу қағидалары, 2024ж.

2. Диплом алдындағы практиканың мақсаты мен міндеттері

Қазіргі жағдайдағы Экология екі компоненттің синтезіне негізделуі керек - Теориялық дайындық, бұл басқару қызметінің барлық аспектілері бойынша іргелі білімнің жиынтығы және мамандық бойынша практикалық дайындық кезінде алынған білім, білік және дағдылар жиынтығы, оның мемлекеттік қызметке кәсіби қатыстылығын түсіну, оған студенттің Мемлекеттік қызметке тікелей қатысуы арқылы ғана қол жеткізуге болады ұйымдар мен мекемелер.

Диплом алдындағы практикаға ғылыми жетекшілікті дипломдық жұмыстың ғылыми жетекшісі жүзеге асырады.

Диплом алдындағы практиканың мақсаты белгілі бір мемлекеттік ұйымның қызметін зерделеу кезінде алынған теориялық және практикалық білімді жалпылау және жүйелеу және дипломдық жұмысты (жобаны) жазуды аяқтау болып табылады. Диплом алдындағы практикадан өту кезінде дипломдық зерттеу объектісін жан-жақты зерттеуге, ұйымның қызметі туралы деректерді қалыптастыруға және талдауға ерекше назар аудару керек.

Осыған сәйкес диплом алдындағы практиканың негізгі міндеттері:

- 1)дипломдық жұмыс (жоба) тақырыбы бойынша практикалық материалды жинау, өңдеу және қорыту
- 2) дипломдық зерттеу тақырыбы бойынша статистикалық деректерді және практикалық материалды талдау;
- 3)дипломдық жұмыс (жоба) тақырыбы бойынша қорытындыларды, заңдылықтарды, ұсынымдар мен ұсыныстарды тұжырымдау;

4) белгіленген талаптарға сәйкес дипломдық жұмысты (жобаны) ресімдеу.

Студенттер тәжірибе кезеңінде үйренуі керек:

- нормативтік-әдістемелік, ғылыми-техникалық, ұйымдастырушылық-басқарушылық, есептік және болжамды ақпаратты өңдеу және талдау;
- алған білімдерін практикалық мәселелерді шешуде қолдану;
- практикалық есептерді әдістермен шешуге болатын түрде тұжырымдау;

-қоршаған ортаға зиянды шығарындыларға сынама алу және химиялық-талдамалық талдау жүргізу, геохимиялық зерттеулер жүргізу, өндірістік, далалық және зертханалық экологиялық ақпаратты өңдеу, талдау және синтездеу әдістерін меңгеру;

- өндірістегі технологиялық процестер үшін кіріс және шығыс ағындарының мониторингі мен бақылауын жүзеге асыра білу, Өндірісте қалдығы аз технологияларды пайдалану тиімділігін бақылау, ресурс үнемдейтін технологияларды қолдану;

- табиғатты пайдалану мен қоршаған ортаны қорғаудың құқықтық негіздерін білу, экология және табиғатты пайдалану саласындағы экономиканың түрлі салаларының дұрыс ақпаратын сыни тұрғыдан талдау;

-экологиялық және техногендік карталарды жасау, ақпаратты жинау, өңдеу, жүйелеу, талдау, қоршаған ортаның ластану дерекқорларын қалыптастыру әдістерін, қоршаған ортаға әсерді бағалау әдістерін пайдалануға;

- техногендік әсердің көздерін, түрлері мен ауқымын анықтау;

-өндірістік ұйымның ұйымдық құрылымы мен басқару жүйесін, оның материалдық-техникалық базасын зерделеу;

- талдау нәтижелерін және орындалған тапсырмалар мен жұмыстарды құжаттау.

3.Диплом алдындағы практиканы және практика орнын дайындау және ұйымдастыру

Диплом алдындағы практика оқытудың соңғы кезеңі болып табылады және студенттердің теориялық курсты игеруінен кейін жүзеге асырылады. Диплом алдындағы практикадан өтуге теориялық курсты тыңдаған және оқу жоспарында көзделген аралық бақылаудың барлық нысандарын (емтихандар, курстық жұмыстар) сәтті тапсырған, практиканың барлық түрлерінен өткен, бітіру біліктілік жұмысының бекітілген тақырыбы бар және әдетте диплом алдындағы практиканың басшысы болып табылатын ғылыми жетекшісі бар студенттер жіберіледі.

Диплом алдындағы практика алдында студенттерді диплом алдындағы практиканың өту тәртібімен және қорытындыларымен таныстыратын орнату конференциясы өткізіледі.

Орнату конференциясын өткізу кезінде студенттерді практиканың мақсаттарымен, міндеттерімен және ұзақтығымен, сондай-ақ күнделік-есеп жүргізумен таныстыру қажет.

4.Диплом алдындағы практиканы өткізу бойынша ұйымдастырушылық-әдістемелік ұсынымдар

Диплом алдындағы практиканың ұзақтығы білім беру бағдарламасының мазмұнына сәйкес дипломдық жұмысты (жобаны) жазуға бөлінген кредиттердің санымен айқындалады. Диплом алдындағы практиканың мазмұны дипломдық жұмыстың (жобаның) тақырыбымен анықталады.

Диплом алдындағы практикаға басшылықты дипломдық жұмыстың (жобаның) ғылыми жетекшісі жүзеге асырады.

Кафедраның диплом алдындағы практика жетекшісі практикадан өтудің барлық кезеңінде белсенді қатысуы тиіс, бұл ретте:

- ұйымдастыру конференциясына қатысу, студенттерді диплом алдындағы практика бағдарламасымен таныстыру;
- бағдарламаларға және практикадан өту мерзімдеріне сәйкес практиканы өткізуге қатысу;
- практикадан өтуге ағымдағы бақылауды жүзеге асыру және студенттердің жеке тапсырмаларды орындауын тексеру;
- студенттерге практикадан өту мәселелері бойынша қажетті әдістемелік көмек және кеңес беру;
- тәжірибе күнделігін және оның өтуі туралы есепті қабылдау және тексеру;
- тәжірибе бойынша есептерді қорғауға қатысу.

Мекеменің, ұйымның тәжірибе жетекшілері:

- кафедраға шарт түрінде практикадан өту орнын қамтамасыз ету туралы ұйымның келісімін ұсынады;
- студенттердің практика бағдарламасын орындауы үшін жағдай жасайды;
- студенттерді ұйым (құрылымдық бөлімше) қызметінің негізгі бағыттарымен, жұмыс принциптері мен әдістерімен таныстырады;
- студенттердің ұйымның ішкі тәртіп ережелерін орындауын бақылайды;
- студенттерге практика тапсырмаларын зерделеу және орындау үшін қолда бар әдебиеттерді, есепті, техникалық және ағымдағы құжаттамаларды (қолданыстағы ішкі тәртіп ережелеріне сәйкес) пайдалануға мүмкіндік береді;
- консультациялар өткізеді, сондай-ақ студенттердің мамандық бойынша қосымша білім алуы үшін қажетті жағдайлар жасайды;
- практика аяқталғаннан кейін студенттің практикадан өткендігі туралы күнделігін қабылдайды және қол қояды.

Диплом алдындағы практикадан өткен Студент:

- барлық ұйымдастырушылық жиналыстарға және тәжірибе бойынша консультацияларға қатысу;
- практикадан өту бағдарламасымен танысу;
- практика кезеңіне арналған жұмыс жоспарын басшымен келісу;
- мамандық бойынша жұмыс істеудің практикалық дағдыларын белсенді меңгеру;

- бітіру біліктілік жұмысының таңдалған тақырыбына сәйкес жеке тапсырманы сапалы және толық орындау;
- ұйымның ішкі тәртіп ережелерін орындау;
- есепті дайындау және бітіру біліктілік жұмысын жазу үшін қажетті материалдарды жинау және жинақтау;
- практикадан өту орны бойынша берілген тапсырмаларды жауапкершілікпен орындауға;
- диплом алдындағы практика бағдарламасының талаптарына сәйкес практика бойынша есеп дайындау және оларды белгіленген мерзімде кафедраға тапсыру;
- кафедрадағы практика бойынша есепті белгіленген мерзімде қорғау.

Диплом алдындағы практика бойынша есепті қорғау үшін кафедра меңгерушісі комиссия тағайындайды.

5. Тәжірибе бағдарламасының мазмұны

Диплом алдындағы практиканың мазмұны болашақ зерттеудің бітіру біліктілік жұмысындағы бағытымен, кәсіби қызығушылық саласымен немесе оқуды бітіргеннен кейін студенттің болжамды жұмыс орнымен, дипломдық жұмыс тақырыбымен анықталады.

Практика кезеңінде студент дипломдық жұмысты орындау үшін материал таңдайды. Дипломдық жұмыстың тақырыбы оның өзектілігін және диплом алдындағы практика базасының материалдары бойынша орындалу мүмкіндігін ескере отырып анықталады. Дипломдық жұмысқа нақты материалды іріктеу, жүйелеу және өңдеу дипломдық жұмыстың ғылыми жетекшісімен келісілген мерзімде студентке берілген дипломдық жұмыстың жеке тапсырмасына сәйкес жүргізіледі.

Диплом алдындағы практика барысында студент диплом жұмысының таңдалған тақырыбына сәйкес қолданыстағы заңнамалық нормативтік құжаттармен, жылдық есептермен және басқа аналитикалық мәліметтермен танысып, алынған ақпаратты өңдеп, қорытындылап, олардың қызметін жақсарту бойынша ұсыныстар беруі керек.

Студент дипломдық жұмыс үшін ақпаратты жинауға, жүйелеуге және өңдеуге назар аударуы керек. Жұмыстың негізгі бөлімдерін орындау үшін қажетті уақыт мөлшерін практикант ғылыми жетекшінің дипломдық жұмысты жазу жөніндегі ұсыныстарын ескере отырып, дербес анықтайды.

Тақырыптардың әртүрлілігін ескере отырып, студенттерге таңдаған зерттеу жұмысының ерекшелігін көрсететін келесі мәселелерді шешуге шақырылады:

- экологиялық қауіпсіздік саласындағы жұмысты ұйымдастырудың теориялық мәселелерін зерттеу;
- объектілерде экологиялық қауіпсіздік бойынша жұмысты ұйымдастыру және жүргізу. Жабдықты техникалық пайдалану ережелерімен танысу;
- нормативтік-құқықтық терминалогияны меңгеру.

Профилактикаланатын объектілер бойынша деректерді жинақтай және талдай білу;

- қоршаған ортаны басқару жүйесін енгізу, қолдау және жетілдіру;
 - экоқауіпсіздікті қамтамасыз етуге арналған техникалық құралдарды пайдалануды ұйымдастыру, олардың техникалық мүмкіндіктері;
 - қоршаған ортаның жай-күйін бақылау жөніндегі іс-шараларды дайындау және өткізу кезінде нормативтік құжаттармен танысу;
 - өнеркәсіптік объектілерде бақылау бойынша іс-шараларды ұйымдастыру және өткізу қабілеттілігі;
 - қоршаған ортаны техникалық бақылау құралдарының құрылысы, жұмыс істеу принципі;
 - объектілерге экологиялық зерттеулер жүргізу әдістерімен танысу.
- Ұйымдастыру-техникалық және конструкторлық-технологиялық жұмыстарды орындау дағдылары;
- экологиялық бақылау әдістемелерімен танысу. Өндірістік экологиялық бақылауды жүргізу тәжірибесін зерделеу;
 - кәсіпорындағы қоршаған ортаның жай-күйін өндірістік бақылауға қатысу;

6. Диплом алдындағы практика туралы есепті ресімдеуге қойылатын талаптар

Диплом алдындағы практиканың жеке бағдарламасын студент ғылыми жетекшінің талаптары мен тілектерін ескере отырып дербес әзірлейді және диплом алдындағы практикадан өту кезеңіндегі дипломдық тапсырмада көрсетіледі.

Есепте: титулдық бет (1-қосымша), дипломдық жоба бойынша тапсырма (2-қосымша) және 2-тарау материалдары бойынша есептің мәтіні болуға тиіс.

Есептің жалпы көлемі машинамен басылған мәтіннің 8-10 бетін құрауы тиіс (қаріп 14, Times New Roman, интервал бір).

7.Диплом алдындағы практиканың қорытындысын шығару

Диплом алдындағы практика аяқталғаннан кейін студенттер кафедраға есеп береді, оны диссертация жетекшісі тексереді және кафедра меңгерушісінің бұйрығымен құрылған комиссия алдында қорғайды.

Диплом алдындағы практиканың қорытындылары диссертацияны алдын-ала қорғауда шығарылады, оны ұйымдастыру тәртібі мен мерзімдерін кафедра меңгерушісі анықтайды.

Есепті қорғау нәтижелері белгіленген балдық-рейтингтік әріптік бағалау жүйесі бойынша бағаланады.

Есеп студенттің практикадан өту объектісінің қызметі мен жұмыс сапасын бағалау, бар кемшіліктердің себептерін талдау, технологияларды ұйымдастырудың прогрессивті және барабар мақсаттары мен міндеттерін қолдана отырып, оларды жою жолдарын ұсыну қабілетін көрсетуі керек.

Диплом алдындағы практика туралы есеп бітіру біліктілік жұмысының практикалық тарауын жазу үшін негіз болуы керек.

Дипломдық жұмысты жазудан босатылған студенттер диплом алдындағы практикадан босатылады

ҚАЗТҰТЫНУОДАҒЫ ҚАРАҒАНДЫ УНИВЕРСИТЕТІ
КАРАГАНДИНСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ КАЗПОТРЕБСОЮЗА

Диплом алу практикадан өту

ЕСЕБІ

ОТЧЕТ

Прохождения преддипломной практики

Студент/студента _____
(тегі, аты, әкесінің аты/ фамилия, имя, отчество)

Практиканың өту орны/Место прохождения практики _____

Практиканың басталуы/начало практики _____

Практиканың аяқталуы/окончание практики _____

Есепті практика жетекшісі қарастырды/Отчет рассмотрен руководителем
практики от университета _____

(тегі, аты, әкесінің аты, лауазымы, атағы/ Ф.И.О., должность, звание)

Есеп қорғалды/ Отчет защищен _____
(баға/оценка)

Кәсіпорыннан практика жетекшісінің бағасы/
Оценка руководителя практики от предприятия _____
(баға/оценка)

Қорытынды баға/Итоговая оценка _____
(баға/оценка)

Комиссия _____
(Ф.И.О., қолы/подпись)

(Ф.И.О., қолы/подпись)

(Ф.И.О., қолы/подпись)

« ____ » _____ 20 ____ ж./г.